

MORDVINOK

A leány-katona

(NÉPBALLADA)

*Van a moksának kincse-jószága,
van az embernek nagy gazdagsága.
Vaj a moksának mi kincse vagyon?
Mitől módos az ember portája?
Hej, nem gabona az ő jószága,
nem is fehér só ő gazdagsága,
nem is jó csikó ő gazdagsága, —
lányai az ő igaz jószága,
leány sarjai az ő kincsei.
Van a moksának két deli lánya,
van két hajadon lánya-*virága*.
Fognák a moksát katonasorba,
haj, fenyegetik, hogy besorozzák,
fel is rendelik község elejbe,
sorsot húznak ott — hát csak rá esik,
kockát is vetnek — haj, csak rá esik.
Megyen haza a községházáról,
falu hosszában megyen házáig,
haj, szellő se fúj, mégis tántorog,
haj, sima az út, mégis támolyog.
Hát csak meglátja kisebb leánya,
Marjus leánya kifut elejbe:
— Vaj részeg vagy-é, én édesapám,
vaj kórság emészt, én kenyéradóm,
szellő jüvatlan hogy csak tántorogsz,
kórság bántatlan hogy csak támolyogsz?
— Nem ittam, lányom, de részeg lettem,
kórság sem bánt, mégis megbetegedtem:
engem a község katonának ad,
haj, a főnnforgók besoroztatnak,
kockát vetettünk — énreám esett,
sorsot is húztunk — az is rám esett!
— Ne búsulj, apám, én gondviselőm,
haj, ne keseregj, én felnevelőm,
elmegyek, apám, helyetted magam,
katonasorból én megváltalak.
Haj, vásár leszen holnapi napon,
haj, vásár, apám, nagy sokadalom,
menj a vásárba, én gondviselőm,
sokadalomba menj, felnevelőm,
eridj elsöbben lovak sorára,
tátos lovat végy, beszélő lovat,
kantárt csollongost húzzál fejére,
nyerget szironyost tégy a hátára,*

*ne sajnáld a pénzt, apám, érette,
kérnek amennyit, add meg érette,
tátos árából te ne alkudjál.
Menj aztán, apám, szabók sorára,
láthatatlanná tévő köpenyt végy,
menj aztán szabók másik sorára,
nadrágot is végy, testemre illőt,
menj aztán sövegjártók sorára,
észt adó varázs söveget vegyél,
eredj utána vargák sorára,
rézzel megpatkolt csizmát is vegyél,
fegyverkovácsok sorára eredj,
vegyél puskát is, sebet nem ejtőt,
menj aztán, apám, kardművesekhez,
kardot is vegyél, fejet le nem vágót.
Hajtott a moka Marja szavára,
sokadalomba, ment a vásárra,
haj, vett lányának beszélő lovat,
haj, vett Marjának tátos paripát,
tátos paripára szerszámot is vett,
kardot, puskát vett, jó kézbevalót,
ruhát, csizmát is, vitéznek valót.
Marja nézdegél, néz az ablakon,
ajtó húzója kezében vagyon,
várja vásárból gondviselőjét,
messzi az úton hát csak meglátja.
Sebten kilobban apja elébe,
sarkig a kaput tárja előtte,
hamar elkapja tátos kantárját.
Marja nénjei futnak fürdőbe,
fürdőt forralni, Marját mosdatni.
— Fürdőt fütöttük lehetünkkel,
vizet forraltuk forró torkunkban!
A fürdő házba Marja beméne.
Mossák nénjei sárarany haját,
fonják nénjei selyem fonatát,
fonják-fésülik, könnyel öntözik,
hadba hügukat úgy készítgetik,
megfőrösztetik, megtörülgetik,
kedves apjukat hogy megváltaná.
Fölveszi Marja katonaingét,
fölhúzza aztán bársony nadrágját,
fölrántja reá patkolt csizmáját,
kapja vállára csuda köpenyét,*

csapja fejébe csuda sövegét.
 Süt-főz Marjának ő szülő anyja:
 — Lányom-szülöttem, ülj az asztalhoz,
 egyél meg igyál te kedved szerént,
 verd el éhedet, oltsd el szomjadat,
 nehéz szolgálat vagyon előtted,
 hosszú lesz az út, nehéz a fegyver.
 Marja a puskát kapja vállára,
 köti a kardot bal oldalára,
 jó tátos lova tornác előtt áll.
 Hajadon Marja felül hátára:
 — Vágton vágassál, jó tátos lovam,
 katonák tábora messzi van igen!
 Azzal meghajol négy égtáj felé,
 suhamlik a ló, mint a fürgeteg,
 patái nyomán szikra sistereg,
 sörénye fölött menny morog-dörög,
 tábor helyére Marját röpteti.
 Marja ott szolgált igaz vitézként,
 magát forgatta legderekként,
 senki ügyesebb nála nem akadt.
 — Pajtás, mért olyan hosszú a hajad?
 — Pópafi vagyok, bizonycsak azért.
 — Pajtás, mért olyan magos a melled?
 — Melles fajta vagyok, bizonycsak azért.
 — Pajtás, mért olyan csengő a szavad?
 — Dalolok sokat, bizonycsak azért.
 — Pajtás, mért olyan vékony az ujjad?
 — Deák fajta vagyok, bizonycsak azért.
 Fürdőbe mennek vitéz katonák,
 Marjusának is menni kell velük.
 Marja kesereg, haj, sirdogál csak,
 panaszkodik tátos lovának.
 — Marja, Marjusa, ne keseregj te!
 Érünk amikor fürdő elejbe,
 köss meg engem egy pörzsölt tuskóhoz,

én majd megugrom, tuskót kirántom.
 Fürdőben mikor vetközni kezdesz,
 én majd zajt csapok, világgá futok!
 Mondják társai: — Szökik a lovad!
 Marja kiszalad, meg is keríti.
 Mire megköti, mind megfürödtek,
 Marja maradt csak köztök fürdetlen.
 — Gyerünk, testvérek, vessünk fúagyat,
 vessünk fúagyat, feküdjünk rája!
 Aki közöttünk leány-katona,
 az alatt, testvérek, megsárgul a fű!
 Sirdogál Marjus, immár mit tegyen,
 kesereg Marjus, mitévő legyen?
 Így szólott hanem beszélő lova:
 — Ne sírj, Marjusa, leány-katona!
 Mert megmondom én, mitévő legyél.
 Holnap, amikor hajnal meghasad,
 cseréljed ki fű derékaljadat,
 tegyél zöld füvet sárga helyibe,
 megsárgult füvet én majd megeszem.
 Hajtott Marjusa tátos szavára,
 másnap jó reggel napvirradóra
 fű derékalját ki is cserélte.
 Vitéz társai gyültek köréje,
 hát az ő füve volt a legzöldebb,
 hát az ő füve volt a legsöngébb.
 Föl sem ismerték idő töltéig,
 idő töltéig, szolgálat végéig,
 derék tátos ló így rejtegette,
 észt adó söveg megsegítette.
 Vitéz idejét hogy letöltötte,
 haza vágatott szülőföldjére,
 mind a harangot meghúzták érte,
 füstött szentképet vittek elébe,
 faluja népe ilyen fogadta,
 apját szolgálatból mert megváltotta.

BERECZKI GÁBOR szövege alapján
 fordította: RAB ZSUZSA

D. MORSZKOJ

Malom

All mint öreg-öreg boszorka.
 Körül sűrűsödik a nád.
 Kék vizet csöndes csónakocska:
 újhöld szeli az éjszakát.

Malomárokban gyors víz sodra,
 ezüst sugár fut zengve, szép.
 S mint pikkelyes kígyó, kígyózva
 szórja szikráit szertesét.

A gabona zúg, mint az ének.
 Mint mikor örökön zenélnek,
 olyan e zajlás, ez a nesz.
 Eh! fuss, patak, mosd medred, élet!
 Nem valóság: varázslat ez...

„Til-vil... Vil-til...”
 trillázik vígan a csapagy.
 Siklik, suhan sok sima gépszíj
 s mint tilinkóé, hangja lágy.

Cseng halk dala a csavaroknak,
 mint csalóka álom ha jó,
 süket malomkövek forognak,
 zuhog a liszt, mint az idő.

Fordította: BEDE ANNA

Dmitrij Morszkov (1897–1956) erza-mordvin költő. A húszas évek közepétől Moszkvában él, Jeszenyin baráti köréhez tartozik. Művei többségét oroszul írja mordvin témákról, kötetei nagy elismerést aratnak a moszkvai olvasók körében.